

TAKK grundkurs

Tecken som Alternativ och
Kompletterande Kommunikation

Namn: _____

Uppdaterat december 2022.

Licenser

Hela kurshäftet får kopieras.

Ritade tecken: www.ritadetecken.se

Handformsbilder: <https://teckensprakslexikon.su.se/>

Symboler: www.bildstod.se - <https://www.vgregion.se/ov/dart/licenser/>

Illustrationer: www.pixabay.com

Innehållsförteckning

Tillfälle 1 – Introduktion och grundordförråd	s 3
Vad är TAKK?	
Att slå upp tecken	
Grundordförråd och övningar	
Sånger: Små grodorna, Jag hamrar och spikar	
Tillfälle 2 – Lek	s 14
Att använda TAKK i lek	
Lekordförråd, eget ordförråd och övningar	
Sånger: Björnen sover, Lilla snigel	
Tillfälle 3 – Vardagsaktiviteter	s 24
Språkutveckling med TAKK	
Vardagsordförråd, eget ordförråd och övningar	
Persontecken	
Sång: Gubben i lådan	
Tillfälle 4 – Roliga aktiviteter	s 33
Ordförråd, eget ordförråd och övningar	
Sånger: Ja må hon leva, Happy birthday	
Repetition	s 39
Avslutning	s 41
Extra ordlistor	s 42
Frågeord, färger, pronomen, siffror, handalfabetet	
Handformer och rörelsesymboler	s 46
Teckenregister	s 47

Tillfälle 1

Introduktion och grundordförråd

Välkommen! Den här kursen består av fyra kurstillfällen. I kurshäftet finns ett kapitel för varje kurstillfälle. Varje kapitel innehåller ordlistor och hemuppgifter, sammanfattningar av det vi pratar om på kursen, ordförrådsövningar och sånger som passar till temat.

De övningar och sånger ni inte gör på själva kursen får du gärna jobba med hemma som repetition. Om du missar ett kurstillfälle så får du gärna kolla igenom det kapitlet själv.

Kursen har också en webbsida med material, länkar och tips. Där finns även det här häftet som pdf, om du vill ha extra. Du hittar sidan på [TAKK grundkurs: Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation - Habilitering & Hälsa](#) eller via den här QR-koden:

Kursens syfte

Du bör efter kursen

- använda TAKK med ditt barn i vanliga vardagssituationer och lek
- vara medveten om din kroppskommunikation och använda den aktivt
- veta varför TAKK är en bra metod för ditt barn
- kunna slå upp tecken i olika lexikon

Jag vill lära mig TAKK för att:

Vad är TAKK?

AKK står för "Alternativ och Kompletterande Kommunikation" och är ett samlingsnamn för olika sätt att stödja och komplettera det talade språket. Det kan vara till exempel bilder, symboler, samtalskortor, en dator med talsyntes, eller tecken. TAKK står för "Tecken som AKK". Vi lånar tecken från svenskt teckenspråk och använder dem för att markera viktiga nyckelord *samtidigt* som vi talar svenska eller något annat språk. Det är vanligt att kombinera TAKK med någon annan slags AKK.

Teckenspråk

- Teckenspråk är ett eget språk med annan ordföljd än svenska
- Man använder händerna, ansiktet och kroppen (inte tal)
- Används vid dövhet, dövblindhet, hörselnedsättning

TAKK

- TAKK är ett kommunikationssätt, inte ett språk
- Vi använder tecken tillsammans med talat språk (svenska eller annat språk)
- Vi följer det talade språkets ordföljd
- Används vid kommunikationssvårigheter

TAKK använder flera sinnen. Du ger barnet chansen att både se, höra och känna språket. TAKK underlättar samspelet genom att fånga barnets uppmärksamhet och koncentration. Det blir lite som att läsa en text där det viktigaste är understruket.

Målgruppen för TAKK är stor. En del behöver TAKK för att förstå, en del för att uttrycka sig, många både och. En del börjar med TAKK när man upptäcker att barnet har kommunikationssvårigheter. En del börjar *innan* det, till exempel om barnet får en diagnos där risken för kommunikationssvårigheter är stor. En del börjar i skolåldern när kraven på barnets kommunikation ökar och man märker att det blir för tufft att bara använda tal. TAKK underlättar för barnet att lära sig talat språk (om talat språk är möjligt), eftersom det stärker hela kommunikationsutvecklingen. Det är aldrig för tidigt för TAKK, och aldrig för sent.

TAKK och flerspråkighet

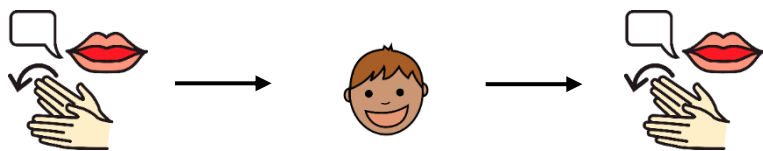
Det går bra att prata vilket språk som helst när vi använder TAKK. TAKK kan fungera som en genväg till det svenska språket för barn som har ett annat förstaspråk. Om du brukar prata något annat språk än svenska med ditt barn är det bra om du gör det så mycket som möjligt även under den här kursen. Det gör det lättare att koppla ihop tecknen med det språket. Anteckna gärna vad tecknen betyder på ditt språk i ordlistorna.

Tecknande miljö

Typiskt utvecklade barn lär sig att tala "automatiskt" genom att vi talar till dem och kring dem. Vi talar när vi leker, när vi gör vardagsaktiviteter, när vi är på väg någonstans – i alla möjliga situationer. Vi berättar saker för barnet, ställer frågor, svarar på barnets frågor, benämner vad saker heter. Barnet lyssnar, provar sig fram och lär sig så småningom att tala.

Om vi vill att ett barn ska lära sig TAKK så behöver vi använda TAKK till barnet och kring barnet i alla situationer där vi annars bara skulle ha talat. Vi ger då barnet möjlighet att utveckla både tal och tecken på ett naturligt sätt. Det kallas att vi skapar en *tecknande miljö*. För en del barn blir TAKK en väg till talet. Andra barn fortsätter med TAKK även när de blir större. En tecknande miljö är viktig för båda grupperna.

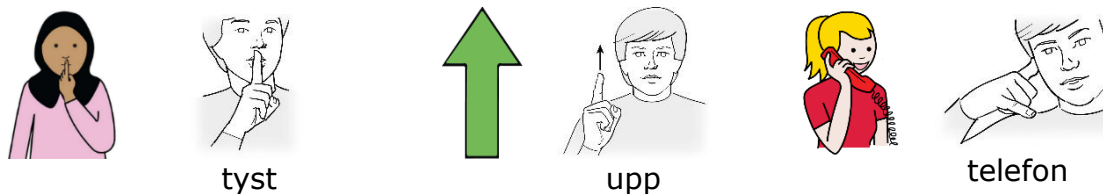

Börja redan idag att *använda* de tecken du lär dig. Försök att göra TAKK till en vana. Händerna har du alltid med dig!

Kroppsspråk och gester

De flesta av oss använder redan gester när vi kommunicerar, speciellt när det uppstår missförstånd. Vi pekar, visar med "charader", använder ansiktsuttryck. Det ska vi fortsätta med även när vi använder TAKK.

Om det är enkelt att visa ett ord med en gest så är tecknet oftast precis så. Här är några exempel.

Andra ord är svårare att visa med gester. Tecknen för de orden går inte att gissa sig till, utan man måste lära sig dem.

Hur tecken är uppbyggda

Teckens beståndsdelar är handform, läge och rörelse. En del tecken görs med en hand, en del med två.

- **Handformer** är de sätt du kan forma händerna på.
- **Läge** är var på kroppen tecknet görs.
- **Rörelse** är hur handen eller händerna rör sig. Det kan vara att du flyttar på handen och/eller byter handform.

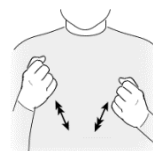
lyssna

Handform: Flata handen
Läge: Vid örat
Rörelse: Håll stilla

dricka

Handform: S-handen
Läge: Vid munnen
Rörelse: Låtsas dricka ur ett glas

bil

Handform: Knutna händer
Läge: Framför kroppen
Rörelse: Låtsas styra med ratten (upprepad rörelse)

Handformer

Några exempel på vanliga handformer:

sprethanden

klohanden

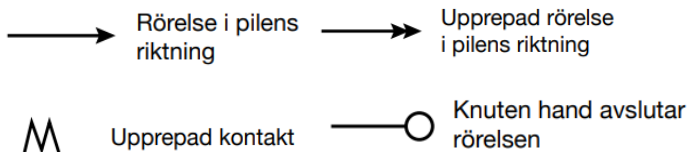

knutna handen

En lista med fler handformer finns i slutet av häftet. Där finns också handalfabetet, som har gett namn till handformer som S-handen och A-handen.

Rörelser

På de ritade tecknen används pilar och andra rörelsesymboler för att visa hur rörelsen ska göras. En lista med alla rörelsesymboler finns i slutet av häftet. Här är några exempel:

Att slå upp tecken

Det lexikon som innehåller flest tecken och uppdateras oftast är Svenskt teckenspråkslexikon. Det finns både som websida och som app. Det är gratis.

teckensprakslexikon.su.se (funkar även på mobil)

Svenskt teckenspråkslexikon

iOS

Teckenspråkslexikon/TSP Lex

Android

Ibland finns det flera tecken som betyder samma sak – *synonymer*. Så är det i talade språk också. I lexikonet står det ibland “tecknet är mindre vanligt”. De tecknen är inte fel, men de kan vara till exempel dialektala eller ålderdomliga. Välj i första hand tecken som inte har någon sådan kommentar.

Ett annat omfattande lexikon är Spread The Sign. Det är också gratis. Det innehåller även tecken från andra länders teckenspråk, så var noga med att ställa in svenskt teckenspråk i inställningarna.

www.spreadthesign.com (funkar även på mobil)

Spread the Sign

iOS

Spread Signs

Android

Det finns också flera andra, mindre omfattande lexikonappar. De innehåller ett urval vanliga tecken och färre synonymer. En del har foton, inspelat ljud, övningar, spel och annat stöd. Här är några exempel på appar:

SignitForward

iOS

TAKK+

iOS/Android

Det finns också tryckta teckenordböcker med ritade bilder. Här är några exempel:

Teckenkommunikation

– **grundordbok med illustrationer**

Kan förskrivas som hjälpmedel.
Prata med ert team.

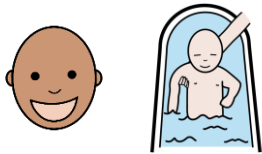
Fickhatten

Om du väljer att börja med ett annat lexikon än Svenskt teckenspråkslexikon så rekommenderar vi ändå att du lär dig att använda Svenskt teckenspråkslexikon som komplement. Slå upp i det när du inte hittar det du söker i det andra lexikonet. Om du inte hittar tecknet i Svenskt teckenspråkslexikon heller så fundera på om du kan söka på något annat ord som betyder ungefär samma sak.

Ibland kommer du inte att hitta tecknet i något lexikon alls. Då får du vara kreativ och försöka uttrycka ordet med kroppsspråk istället. Kom ihåg att det viktigaste är att vi förstår varandra, inte att det blir exakt "rätt" hela tiden.

Övning: Slå upp och jämför

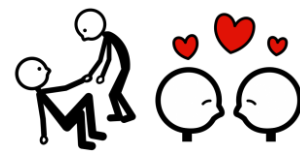
Slå upp de två orden. Jämför tecknen. Vad har de för likheter och skillnader? Tänk på handform, läge och rörelse.

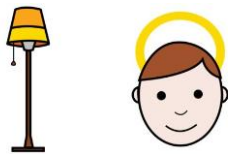
glad och bada

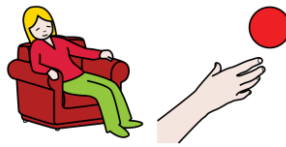
lyssna och telefon

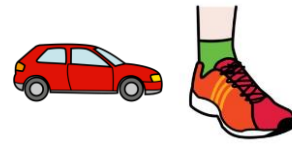
hjälpa och älska

lampa och duktig

skön och vill

bil och sko

Övning: Slå upp saker du tycker om

Slå upp ett djur du tycker om, en färg du tycker om och en aktivitet du tycker om. Prova gärna att slå upp samma ord i flera olika lexikon.

jag

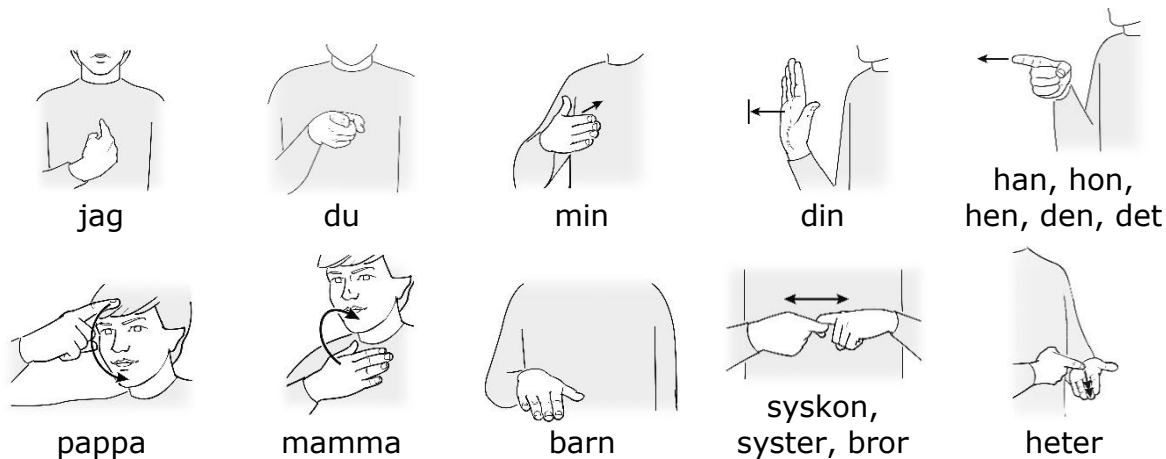
tycker om

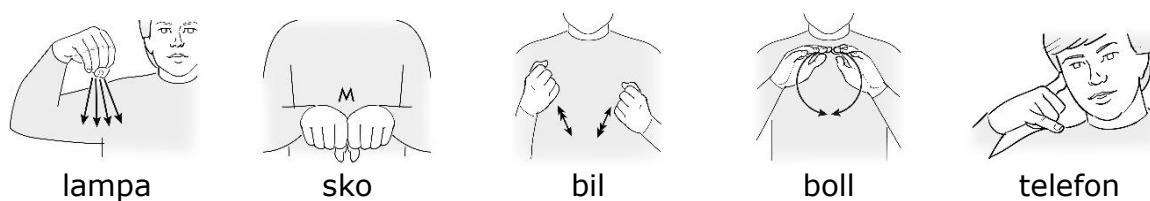
Grundordförråd

Grundordförråd är tecken som kan användas ofta, i många olika situationer, många gånger varje dag. De hjälper dig att komma igång med den tecknande miljön direkt.

Ord om personer

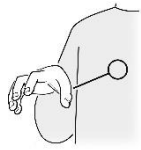

Föremål

Ord om att göra något

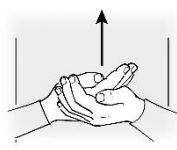

ta, hämta

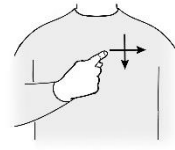
kom

hjälpa

tycka om,
älska

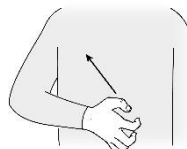

toalett

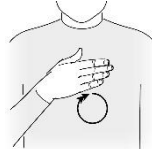
Känslor och beskrivningar

glad

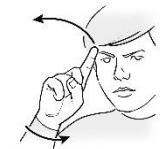
arg

ledsen

rädd

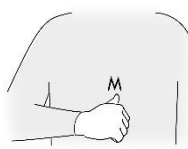
ont

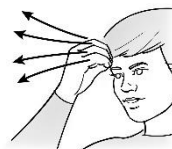
bra

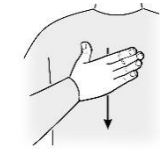
fel

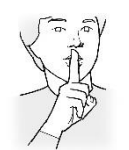
rolig

duktig

skönt

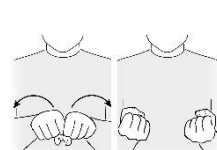
tyst

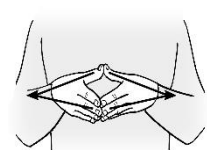
varm

kall

trasig

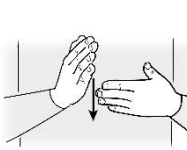

borta

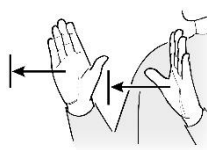
Samtalsord och kommentarer

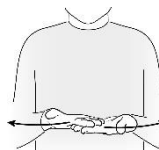
mer

slut

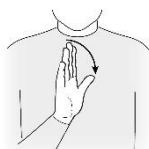
stopp

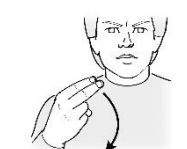
inte, inget

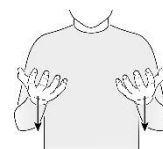
oj

ja

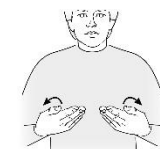
nej

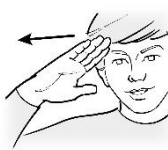
jag vet inte

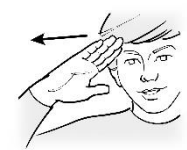
tack

varsågod

hej

hej då

I love you

Ordförrådsövningar – Grundordförråd

Övningsmeningar

Om du brukar prata ett annat språk än svenska med ditt barn så översätt gärna meningarna först.

Jag älskar att bada.

Är det min boll?

Hej lampan!

Lyssna, hör du bilen?

Mammas sko är trasig.

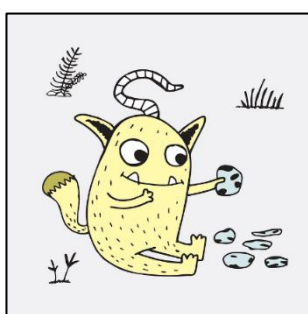
Jag ska hämta mitt barn.

Kom, vi ska gå.

Bra att du hjälper till!

Min bror är duktig på att teckna.

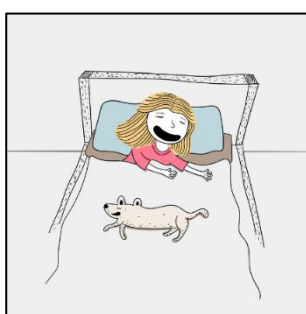
Teckna till bilder

Förslag:

Den sitter och leker.

Det är roligt.

Förslag:

Hon sover.

Oj, vad skönt.

Förslag:

Titta!

Hon är inte rädd.

Vilka av dagens tecken tecknas med de här handformerna?

klohanden

sprethanden

knutna handen

Hitta på egna meningar

Vad kan du säga till ditt barn med de tecken du har lärt dig idag?

(Använd det språk du brukar prata med ditt barn.)

Små grodorna

Små grodorna, små grodorna, är lustiga att se

Små grodorna, små grodorna, är lustiga att se

Ej öron, ej öron, ej svansar hava de

Ej öron, ej öron, ej svansar hava de

Koackackack, koackackack, koackackackacka

Koackackack, koackackack, koackackackacka

groda

rolig, lustig

Öronen och svansen
visar du med gester.

Länk: <https://youtu.be/49ze577S3Jo> (Bolibompa baby)

Jag hamrar och spikar

Jag hamrar och spikar, jag bygger en bil

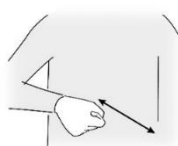
Jag sågar och gnider, jag drar med min fil

Jag målar och målar med tjockt och med tunt

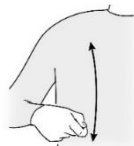
Jag startar min motor och bilen kör runt

hamra,
hammare

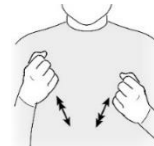
såga, såg

måla

låsa
(starta en bil)

bil

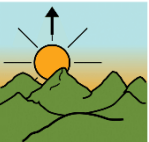
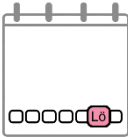

Länk: <https://youtu.be/5fh1o3uoEMg> (Barnplaneten/Minikompisarna)

Hemuppgift 1

- Öva på de tecken vi gått igenom.
- Använd de tecken du lärt dig! Försök att göra TAKK till en vana.
- Använd extra mycket kroppsspråk och gester.
- Om du brukar prata ett annat språk än svenska med ditt barn, använd tecken tillsammans med det språket.

Bingo

Använd TAKK i många olika situationer. Kryssa över de du klarat. Försök fylla hela brickan!

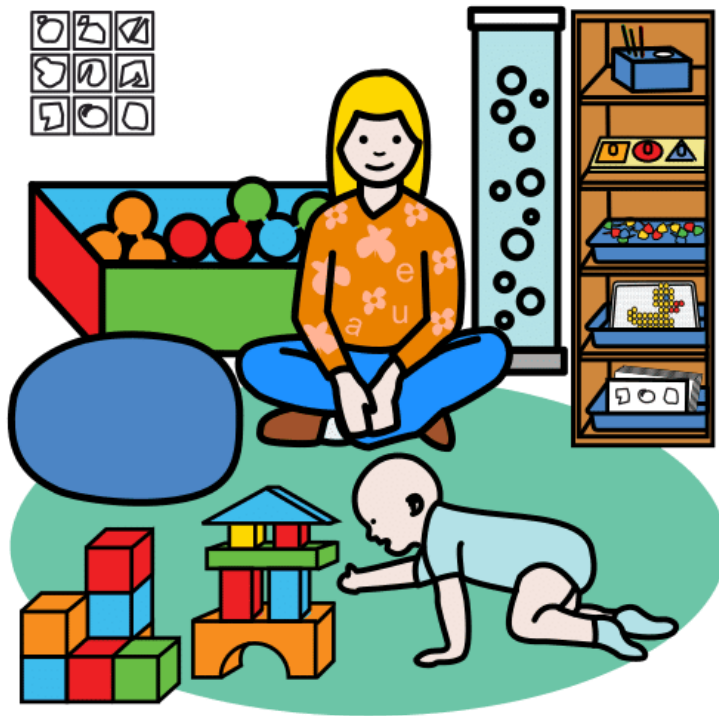
 i en soffa	 på morgonen	 vid matbordet
 på en lördag	 på kursen	 utomhus
 i ett fordon	 i badrummet	 på kvällen

Utvärdering

Hur gick det med hemuppgiften?

Tillfälle 2- Lek

Lek är en stor och viktig del av barns utveckling. Barn lär sig genom att leka, så att lära sig TAKK i lek är naturligt för dem.

Det finns olika sätt att leka. Det kan vara med eller utan leksaker. Barn kan leka ensamma, tillsammans med andra barn eller tillsammans med vuxna. Här på kursen fokuserar vi mest på hur vi kan leka tillsammans med barnen, eftersom det är då vi har chans att använda TAKK.

Funktionsnedsättning kan påverka lek på många olika sätt. Några saker som är gemensamma är att många behöver mer vuxenstöd än andra barn, och att många behöver upprepa samma lekar ännu fler gånger än andra barn.

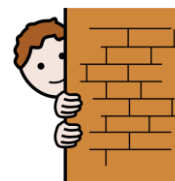
Lek och träning är inte samma sak. Skillnaden är att träningen har ett mål och att den vuxna styr mer. Men gränsen kan vara suddig och barn kan uppleva träning som lek.

På nästa sida finns exempel på olika sätt att leka och hur man kan göra med TAKK.

Att använda TAKK i lek

Samspelslek

- Exempel: Tittut, kittla.
- Mycket kroppsspråk. Lägg till tecken också!
- Mycket upprepning. Upprepa tecknen också!

Kroppsupplevelser, sinnesupplevelser

- Exempel: Stoppa i munnen, gunga, känna, hoppa.
- Kommentera barnets upplevelser. Koppla tecknet till upplevelsen. Lek och lär med alla sinnen.
- Mycket upprepning. Upprepa tecknen också!

Orsak → verkan

- Exempel: Kasta, plocka i och plocka ur, trycka på knappar.
- "Om jag gör något så händer något".
- Att lära sig att man kan påverka *andra människor* är ett stort och viktigt steg i kommunikationsutvecklingen. "Jag tecknar *hämta* och pappa hämtar grejen jag kastade iväg!"

Konstruktionslek

- Exempel: Klossar, lego, sandlåda.
- Kommentera och beskriva.
- Ge och ta instruktioner.

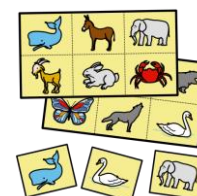
Roll-lek, låtsaslek

- Exempel: Docklek, kökslek, sjukhuslek.
- Barn leker sådant de är med om. Barn kan leka för att bearbeta svåra händelser, t ex sjukhus eller krig.
- Det man tecknar i låtsasleken kan man använda i motsvarande "verklig" situation också.

Regel-lek

- Exempel: Spel, kurragömma, fotboll.
- Kan vara tydligare och mer förutsägbart än roll-lek och låtsaslek.
- Om reglerna sitter "automatiskt" kan det bli lättare att fokusera på kommunikation.
- Det finns många spel med olika teman och olika ordförråd.

Att läsa böcker med TAKK

Det finns böcker med Ritade tecken som följer texten, böcker som har något eller några teckentips på varje sida, och böcker som har en teckenordlista längst bak. Det går också att använda vilken annan bok som helst och slå upp tecknen själv. Du kan också göra egna fotoalbum att berätta om.

Du behöver inte följa texten när du läser eller berättar till en bok. Du kan berätta sagan utifrån bilderna istället, eller prata med barnet om vad ni ser på bilderna. Om du brukar prata ett annat språk än svenska med ditt barn så läs och berätta gärna på det språket tillsammans med TAKK.

På många bibliotek finns Äppelhyllan. Det är en hylla eller avdelning med böcker om och för barn med funktionsnedsättning. Bland annat böcker med TAKK och böcker med annan AKK. Leta efter äppelsymbolen eller fråga personalen på biblioteket.

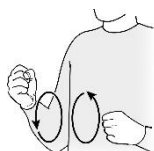
Ramsa: Spring efter vatten

Spring efter vatten, spring efter vatten

Ös i, ös i, ös i

Spring hem, spring hem, spring hem

Ös ur, ös ur, ös ur

springa

vatten

hem

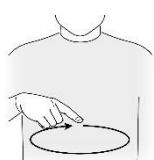
Ösa i och ösa ur
visar du med gester.

Länk: <https://youtu.be/-jVSoeleXeg> (ollemiaTV)

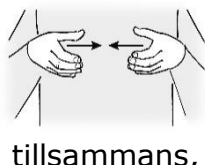
Ordförråd – Lek

Det här är tecken som passar att använda både när vi leker och när vi pratar om att leka.

Ord om personer

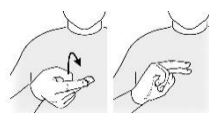
vi

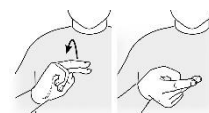
tillsammans,
grupp

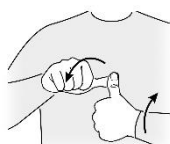
själv

min tur

din tur

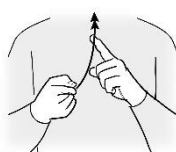

kompis

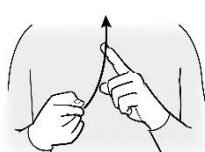

vem?

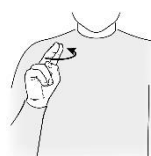
Blandade lek-ord

börja

först

nu

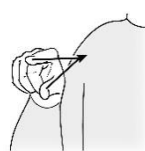
sedan

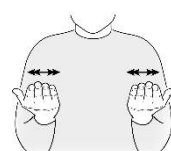
igen

bestämma

välja

vad?

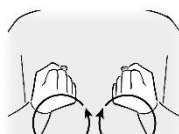
var? vart?

fin

busig, busa

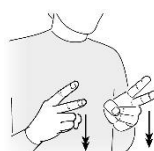
spännande

tråkig

rätt

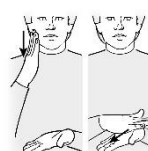
samma, lika

annan, annat

akta, försiktig

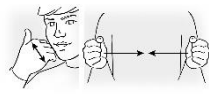

förlåt

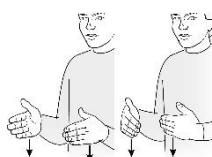
Leka inne

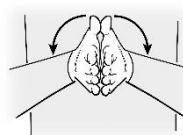
inne

leksaker

låda

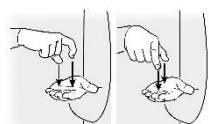
bok

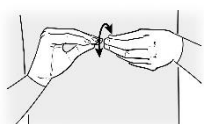
docka

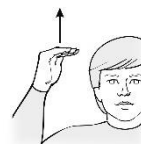
bygga

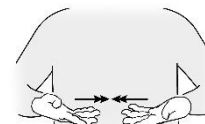
kloss

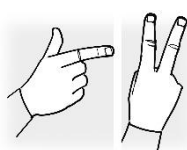
lego

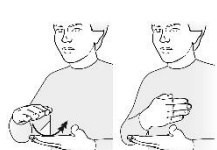
högt

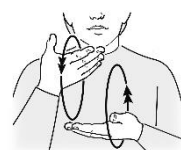
pussel

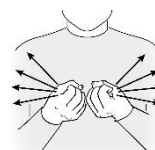
tv

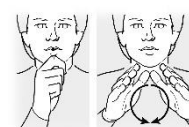
iPad

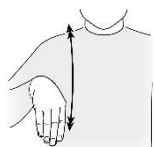
sjunga

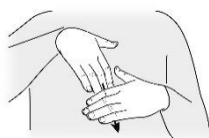
spel

såpbubblor

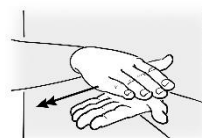
måla

gömma

tittut

städa

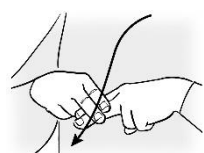
Leka ute

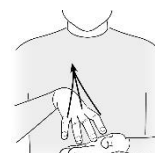
ute

gunga

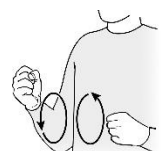
rutschkana

sand

vatten

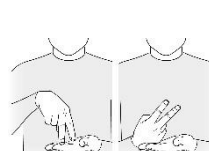
springa

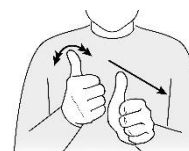
cykla, cykel

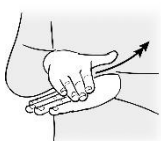
hoppa

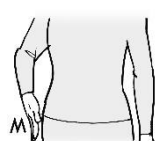
ramla

jaga

katt

hund

fågel

flygplan

barnvagn

Mina egna tecken – Lek

Lekar vi brukar leka tillsammans inomhus

Lekar vi brukar leka tillsammans utomhus

Välj en lek ni leker ofta och tycker om. Vad säger du medan ni leker den? Skriv precis som du säger, hela meningar, på det språk du brukar prata med ditt barn. Skriv också vad du tror att ditt barn vill säga i den leken.

Lek: _____

Stryk under de ord du vill teckna. Slå upp tecknen för dem och lär dig dem. Öva på att teckna dina meningar utantill så att du kan använda dem nästa gång ni leker.

Ordförrådsövningar – Lek

Teckna till bilder

Förslag:

Vad gör han? Han _____.

Jag ser en _____.

Gillar du att _____?

Hon tycker om att _____.

Var är _____?

Vi brukar _____ hemma.

Sedan ska vi _____.

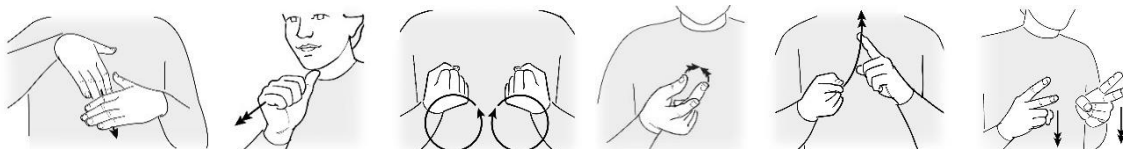
Vad är det? En _____.

Nu är det min tur att _____.

Teckna till bilden

Vad betyder de här tecknen?

Vad är det för skillnad mellan tecknen?

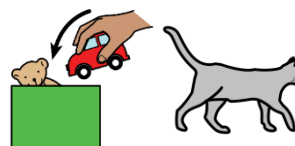
Tänk på handform, läge och rörelse.

gunga och rutschkana

sjunga och cykel

städa och katt

Vilka av dagens tecken tecknas med de här handformerna?

pekfingret

flyghanden

flata handen

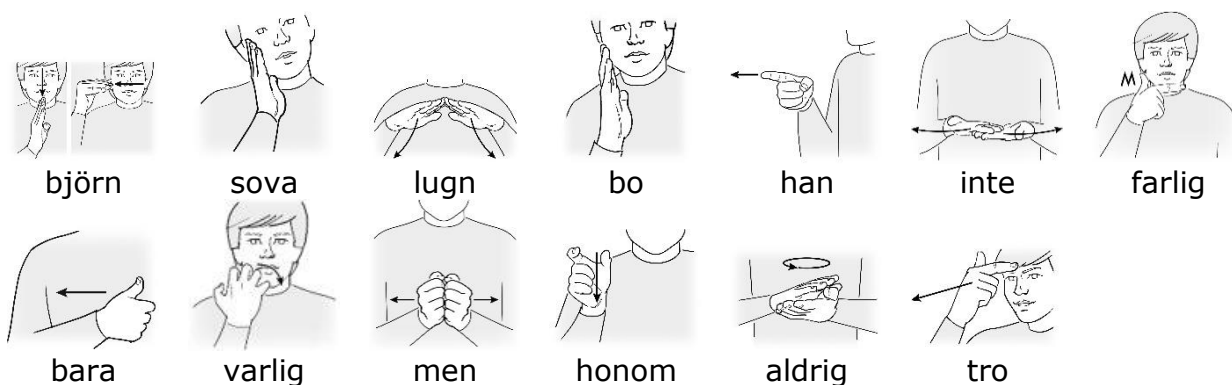
Björnen sover

Björnen sover, björnen sover, i sitt lugna bo

Han är inte farlig, bara man är varlig

Men man kan dock, men man kan dock

Honom aldrig tro

Länk: <https://youtu.be/ODCCmD1hEMM> (MegaVega)

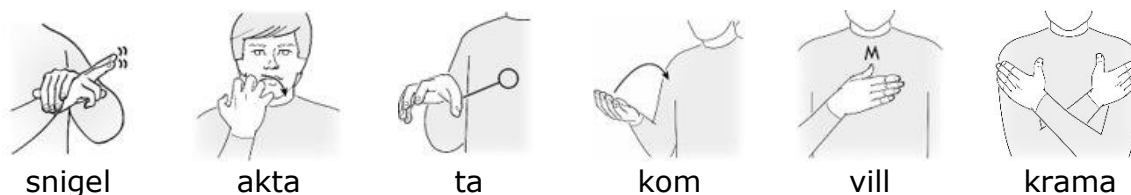
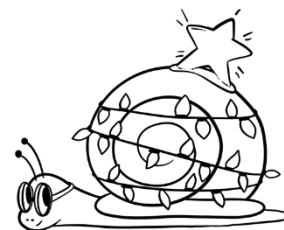
Lilla snigel

Lilla snigel akta dig, akta dig, akta dig

Lilla snigel akta dig, annars tar jag dig

Lilla snigel kom till mig, kom till mig, kom till mig

Lilla snigel kom till mig, jag vill krama dig

Länk: <https://youtu.be/Qof1jWyb-1Q> (MegaVega)

Hemuppgift 2

- Öva på de tecken vi gått igenom.
- Använd de tecken du lärt dig! Försök att göra TAKK till en vana.
- Använd TAKK extra mycket i lek.

Gör ditt eget bingo

Fyll i situationer där du vill använda TAKK. Ta med de lekar du jobbat med under det här kurstillfället. Om det är svårt att komma på mer så kan du ta samma situationer som i förra bingot. Kryssa över de du klarat. Försök fylla hela brickan!

	 på kursen	

Utvärdering

Hur gick det med hemuppgiften?

Tillfälle 3 – Vardagsaktiviteter

Språkutveckling med TAKK

Uppmärksamhet och samspel

- Vi börjar samspeja med barn direkt när de föds.
- Kommunikationen handlar om "här och nu".
- TAKK gör det lättare att fånga barnets uppmärksamhet, och gör turtagningen tydligare.
- Det kan kännas konstigt att teckna om barnet inte verkar lägga märke till det. Fortsätt ändå! Ibland tar det lång tid.

Barnet börjar förstå tecken

- TAKK använder flera sinnen. Det gör det lättare för barnet att förstå orden. Många tecken är mer konkreta än talade ord.
- Barn brukar "jollra" med händerna och använda gester innan de börjar teckna.
- Det kan kännas konstigt att teckna om barnet inte tecknar tillbaka. Fortsätt ändå! Ibland tar det lång tid.

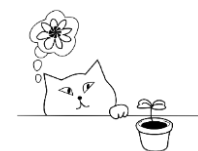
Barnet börjar teckna

- De flesta barn förstår många tecken innan de själva börjar teckna.
- Barns tecken ser annorlunda ut än vuxnas, på samma sätt som barn pratar "barnspråk". Till exempel så lär de sig inte alla handformer på en gång. Du tecknar ändå de riktiga tecknen.
- Det kan kännas konstigt att teckna om barnet förstår tal och/eller själv talar. Fortsätt ändå! TAKK stärker språket och kommunikationen.
- En del barn börjar inte teckna. Fortsätt ändå! Barnet kan ändå ha nytta av TAKK för att samspeja och förstå.

Ordförrådet växer, meningsbyggnad

- Barn använder oftast ganska många tecken innan de börjar teckna meningar.
- Vilka ord som är viktigast förändras över tid.
- TAKK kan koppla ihop de olika språken för flerspråkiga barn.
- Försök att ligga steget före barnet. Gå en fortsättningskurs när du behöver.

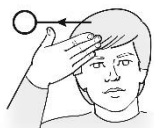
Barnet använder TAKK för att lära sig andra saker

- Mycket inläring sker genom språk och kommunikation. Att underlätta kommunikation är att underlätta lärande.
- För en del barn blir TAKK extra viktigt i skolåldern, när de ska lära sig mer abstrakta och komplexa saker.

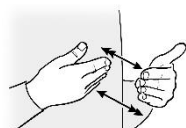

Ordförråd – Vardagsaktiviteter

Vardagsaktiviteter är till exempel att äta, sova, klä på sig och klä av sig, gå på toaletten eller byta blöja, bada, ta medicin. De här aktiviteterna upprepas ofta, och vi säger ungefär samma saker varje gång. Att använda TAKK i vardagsaktiviteter är bra för att göra barnet delaktigt, och också för att det hjälper oss att skapa en tecknande miljö under stora delar av dagen.

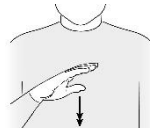
kan

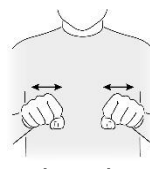
göra

prova,
försöka

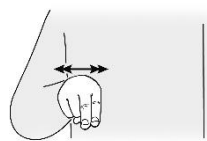
vänta

skynda,
bråttom

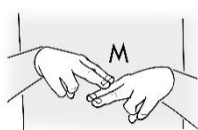

vilken? vilka?

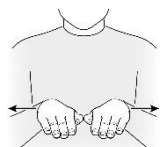

när?

Äta

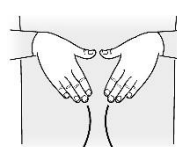
stol

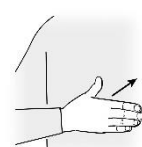
bord

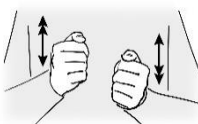
sked

hungrig

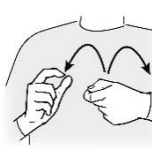
mätt

mjölk

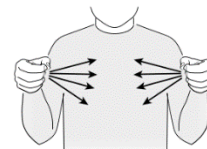
frukt, äpple

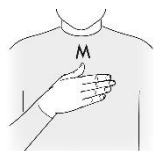
banan

kaka

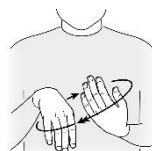
mikro, mikra

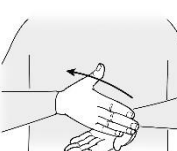
gott

äckligt, blä

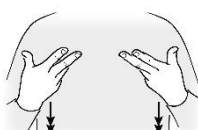

blanda

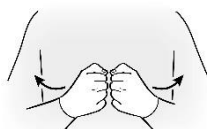

halv, dela

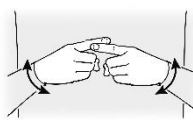
Kläder

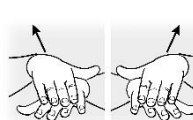
kläder,
klä på

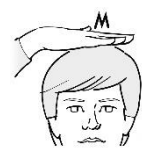
klä av

strumpor

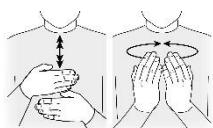

vantar

mössa

Badrummet

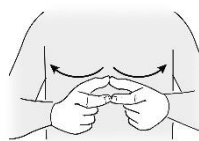
badrum

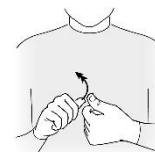
kissa

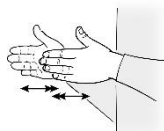
bajsa

blöja

papper

tvätta
händerna

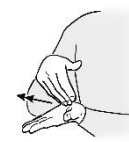
borsta
tänderna

duscha

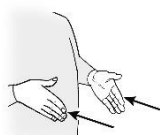

blöt

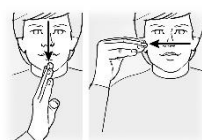

smutsig

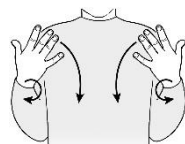
Sova

säng

nalle, björn

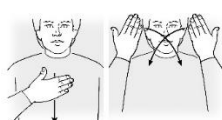
trött

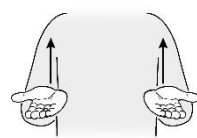
vakna, vaken,
pigg

somna,
blunda

god natt

morgon

Åka någonstans

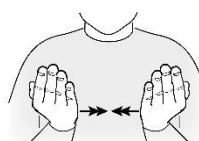
åka

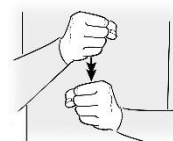
hem

förskola

skola

jobb, jobba

Mina egna tecken – Vardagsaktiviteter

Mat vi äter ofta

Mat som mitt barn tycker om

Hjälpmedel som är viktiga för oss (t ex glasögon, rullstol)

Välj en vardagsaktivitet. Vad säger du under den aktiviteten? Skriv precis som du säger, hela meningar, på det språk du brukar prata med ditt barn.

Skriv också vad du tror att ditt barn vill säga under aktiviteten.

Vardagsaktivitet: _____

Stryk under de ord du vill teckna. Slå upp tecknen för dem och lär dig dem. Öva på att teckna dina meningar utantill så att du kan använda dem nästa gång ni gör aktiviteten.

Ordförrådsövningar – Vardagsaktiviteter

Övningsmeningar

Här får du själv stryka under de ord du vill teckna. Vilka ord är viktigast för just dig och ditt barn? Om du brukar prata ett annat språk än svenska med ditt barn så översätt gärna meningarna först.

Oj, dina strumpor är smutsiga.

Nallen somnar på bordet. God natt!

Vem vill åka till skolan?

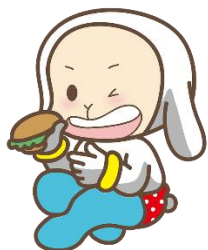
Blä, min kaka är blöt...

Prova att hämta mössan själv. Du kan!

Skynda dig hem, jag är hungrig.

Teckna till bilder

Anteckna om du vill.

Hitta på en mening som innehåller tecknen

(Använd det språk du brukar prata med ditt barn.)

Halv + banan _____

Mössa + kall _____

Morgon + jag + jobba _____

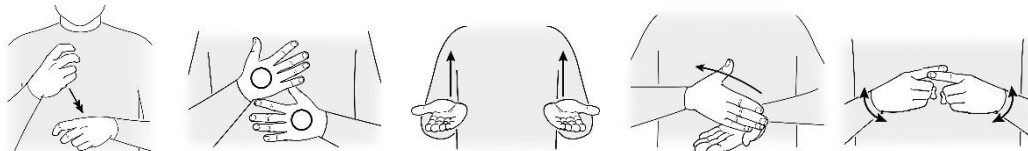
Åka + nalle _____

Strumpor + hund _____

Papper + duscha _____

Välja + stol + den _____

Vad betyder de här tecknen?

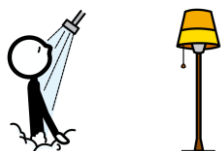

Vad är det för skillnad mellan tecknen?

Tänk på handform, läge och rörelse.

kaka och hoppa

duscha och lampa

skynda och sko

Vilka av dagens tecken tecknas med de här handformerna?

tumhanden

N-handen

flata handen

Persontecken

Namn på personer är väldigt viktiga i barns ordförråd. Persontecken är som namn, fast med tecken. De personer ni pratar om ofta behöver ha persontecken. Till exempel barnet själv, föräldrar, syskon, släktingar, kompisar och personal. (När någon inte har fått ett persontecken ännu brukar man använda första bokstaven i handalfabetet.)

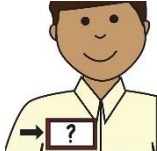

Det är bra om persontecken är enkla att teckna. Till exempel att man kan göra tecknet med en hand, och att det inte är flera olika rörelser efter varandra. Det är viktigt att persontecknet är något positivt för personen.

Persontecken kan bygga på hur personer ser ut eller deras personliga egenskaper. Utseende kan vara till exempel speciella frisyror, smilgropar eller födelsemärken. Med personliga egenskaper är det extra viktigt att man väljer något positivt. Om personen har något speciellt fritidsintresse eller yrke så kan man använda det som persontecken.

En del personer har namn som betyder något eller låter ungefär som något ord. De kan få det ordet som persontecken. Till exempel Björn, Liv, Leo (lejon), Yasmin och Linnéa (blomma), Frank (Frankrike), Isabelle och Ismail (kall).

Ofta (men inte alltid) är personens första bokstav med i persontecknet. Till exempel om en person har ett namn som börjar på N och älskar grodor så kan persontecknet vara att man tecknar "groda" fast med N-handen.

Brainstorma persontecken

Person:	
Egenskaper, utseende 	Fritidsintresse, yrke m
Namnets betydelse/namnet låter som 	Annat typiskt för personen annat
Persontecken:	

Gubben i lådan

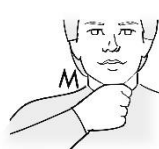
Gubben i lådan, gubben i lådan

Vad har du för dig, sover du?

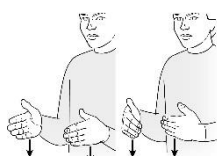
Kokar du kaffe?

Borstar du skorna?

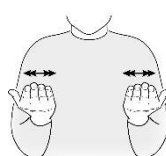
Gubben i lådan, kom fram, tjohej!

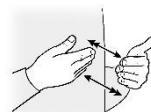
gubbe

låda

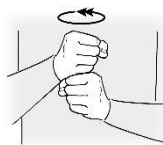
vad

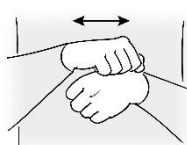
göra
(ha för sig)

sova

kaffe

borsta

sko

Länk: <https://youtu.be/BJDz3L1-zOI> (Sign Up)

Hemuppgift 3

- Öva på de tecken vi gått igenom.
- Använd de tecken du lärt dig! Försök att göra TAKK till en vana.
- Använd TAKK extra mycket i vardagsaktiviteter.
- Bestäm vilka personer kring ditt barn som behöver persontecken.

Jag ska teckna extra mycket i den/de här vardagsaktiviteterna:

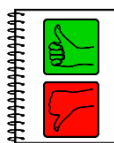
De här personerna behöver persontecken:

Om du vill läsa boken om Vuyo igen så hittar du den här:
<https://bookdash.org/books/vuyo-by-michelle-preen-mieke-van-der-merwe-jessica-janutsch/>

Utvärdering

Hur gick det med hemuppgiften?

Tillfälle 4 – Roliga aktiviteter

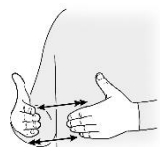
Ordförråd – Roliga aktiviteter

En rolig aktivitet kan vara något som händer ofta, som fredagsmys, att åka till badhuset eller att få besök av familjens vänner. Det kan också vara något som händer mer sällan, som födelsedagar eller andra högtider.

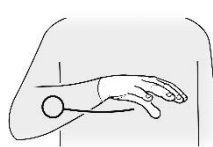
Att använda TAKK i roliga aktiviteter är ett sätt att hitta ett ordförråd som är intressant och motiverande för ditt barn.

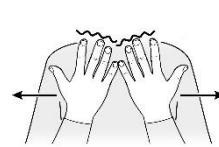
hur?

varför?

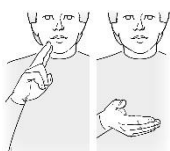
alla

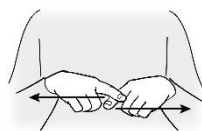
många

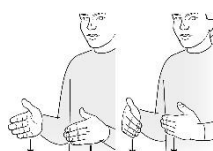
favorit

ny

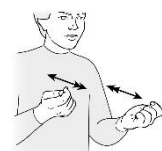
snart

paket

musik

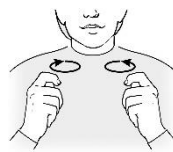

dansa

Ord om händelser

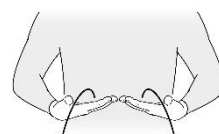
fest, kalas

fest, kalas

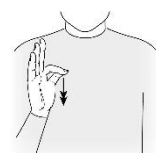
grattis, fira

födelsedag

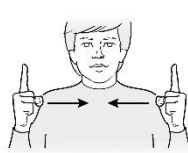
helg

fredag

mys, mysa

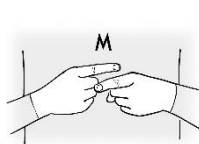

träffa

hälsa på, besök

Äta och dricka

godis

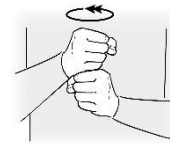
glass

fika

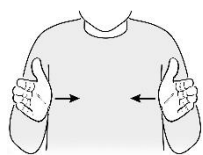

tårta

kaffe

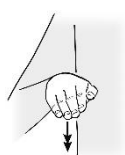
Storlek

liten

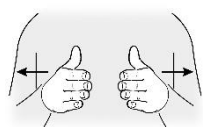
liten

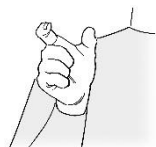
liten, låg

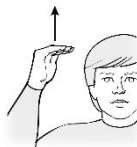
liten, söt,
gullig

stor

(stor)

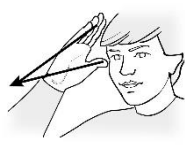

stor, hög

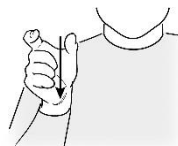
Ord om personer

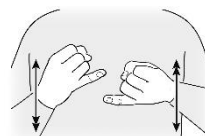
flicka, kvinna

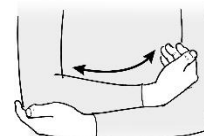
pojke, man

person

kusin

baby

mormor, morfar, farmor,
farfar, gubbe, gumma

Du kan också teckna far+far
(pappa+pappa), far+mor
(pappa+mamma) och så vidare.

Persontecken

Hitta på persontecken till de personer du skrev upp i hemuppgiften. Använd lösa papper om du behöver mer plats.

Namn	Persontecken

Mina egna tecken – Roliga aktiviteter

Aktiviteter som är roliga för oss

Välj en rolig aktivitet. Vad säger du under den aktiviteten? Skriv precis som du säger, hela meningar, på det språk du brukar prata med ditt barn.

Skriv också vad du tror att ditt barn vill säga under aktiviteten.

Rolig aktivitet: _____

Stryk under de ord du vill teckna. Slå upp tecknen för dem och lär dig dem. Öva på att teckna dina meningar utantill så att du kan använda dem nästa gång ni gör aktiviteten.

Ordförrådsövningar – Roliga aktiviteter

Teckna till bilden

Teckna storlek

Vilken variant av stor/liten passar bäst?

En stor boll
En liten boll

En stor hund
En liten hund

En storebror
En lillebror

En stor godis
En liten godis

Ett stort paket
Ett litet paket

Hitta på en mening som innehåller tecknen

(Använd det språk du brukar prata med ditt barn.)

Alla + musik

Snart + mysa + katt

Mormor + kaffe

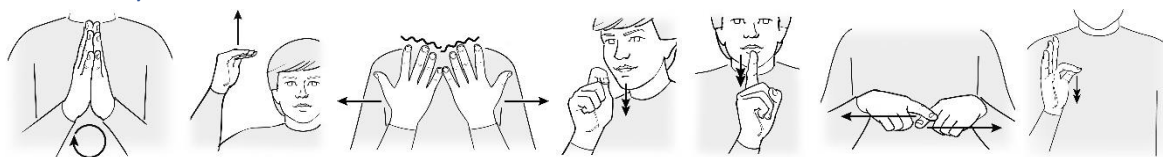
Godis + många + jag

Inte + kalas + nu

Favorit + leka

Paket + vad

Vad betyder de här tecknen?

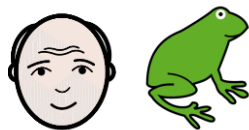

Vad är det för skillnad mellan tecknen?

Tänk på handform, läge och rörelse.

godis och strumpor

gubbe och groda

helg och favorit

Vilka av dagens tecken tecknas med de här handformerna?

pekfingret

hållhanden

måtthanden

Ja må hon leva

Ja må hon leva, ja må hon leva

Ja må hon leva uti hundra år

Javisst ska hon leva, javisst ska hon leva

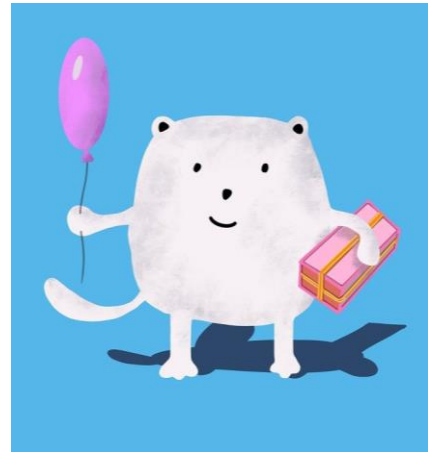
Javisst ska hon leva uti hundra år

Och när hon har levat, och när hon har levat

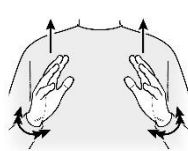
Och när hon har levat uti hundra år

Ja då ska hon skjutas, ja då ska hon skjutas

Ja då ska hon skjutas på en skottkärra fram

ja

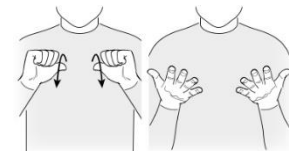
leva

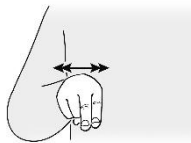
hundra

år

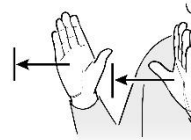
javisst (självklart)

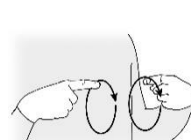
när

skjuta
(vapen)

skjuta
(putta)

vagn
(skottkärra)

Länk: <https://youtu.be/zLRvLdkDcFU> (MegaVega)

Happy birthday

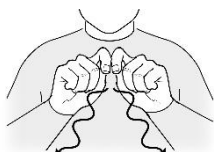
Happy birthday to you

Happy birthday to you

Happy birthday dear _____ !

Happy birthday to you

När vi sjunger på ett annat språk så använder vi ändå svenska tecken.

grattis
(happy birthday)

du
(you)

kära
(dear)

Vilka tecken kan du med dessa lägen?

munnen eller hakan

axeln

magen

Vilka tecken kan du med dessa rörelser?

uppåt

upprepad kontakt

spretande fingrar

Teckna meningar (hitta gärna på fler själv)

Hundar kan inte klättra, men de kan springa och sitta.

Jag är rädd för flygplan och spöken. Vad är du rädd för?

Mitt barn gillar att dricka vatten och mjölk, och att äta kaka.

Vem vill hoppa i den stora sängen på natten?

Min katt vill åka buss till skolan, men inte jag. Jag vill gå.

Du var ute och lekte och nu är dina strumpor blöta. Vi ska tvätta dem.

Pappa målar en halv cykel och en glad frukt på ett papper.

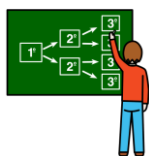
Avslutning

Nu har du gått igenom hela kursen. Bläddra tillbaka till tillfälle 1 och titta på kursens syfte igen. Har du lärt dig det du ville? Har du kommit igång med att *använda* TAKK?

Så här har det gått för mig:

Det här behöver jag göra för att komma vidare:

Habiliteringens kursutbud

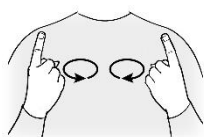
TAKK Fortsättningskurs

Habiliteringen har en fortsättningskurs i TAKK. Den är 6 gånger. För att gå den ska du kunna det vi gått igenom under grundkursen, och så ska du ha kommit igång med att teckna med ditt barn. Det spelar ingen roll om barnet själv börjat teckna eller inte. Kursen är främst inriktad på att lära sig ett större teckenordförråd. Prata med ert team om du vill veta mer.

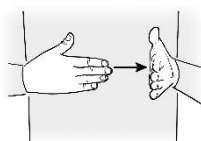
Andra föräldrautbildningar

Habiliteringen har flera andra föräldrautbildningar om kommunikation och olika AKK-metoder. Det är vanligt att använda annan AKK samtidigt som TAKK. Prata med ert team om du vill veta mer.

Till sist vill vi som jobbat med kursen önska dig ett stort lycka till!

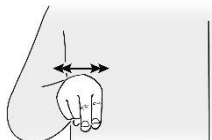
lycka

till

Extra ordlistor

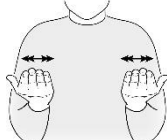
Frågeord

när?

hur?

vad?

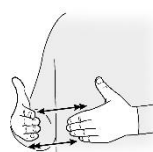
var?/vart?

vem?

vilken/vilka?

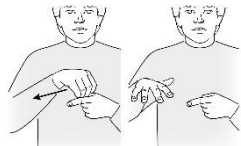

varför?

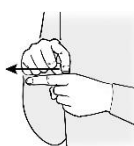
Färger

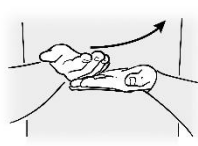
röd

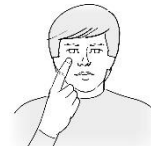
orange

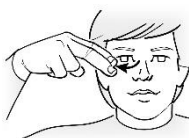
gul

grön

blå

lila

svart

vit

grå

brun

Pronomen

Pekfingret
används för
subjektsform

Flata handen
används för
ägende

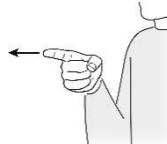
Måtthanden
används för
objektsform

jag

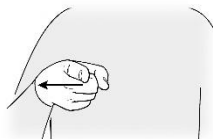
du

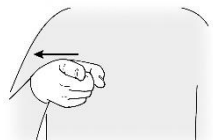
han, hon, hen,
den, det

vi

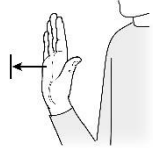
ni

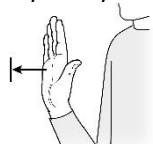
de/dom

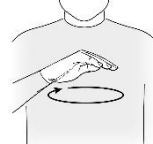
min, mitt, mina

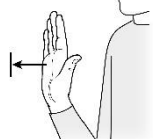
din, ditt, dina

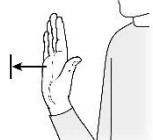
hans, hennes, hans,
sin, sitt, sina

vår(an), vårt, våra

er(an), ert, era

deras, sin, sitt, sina

mig

dig

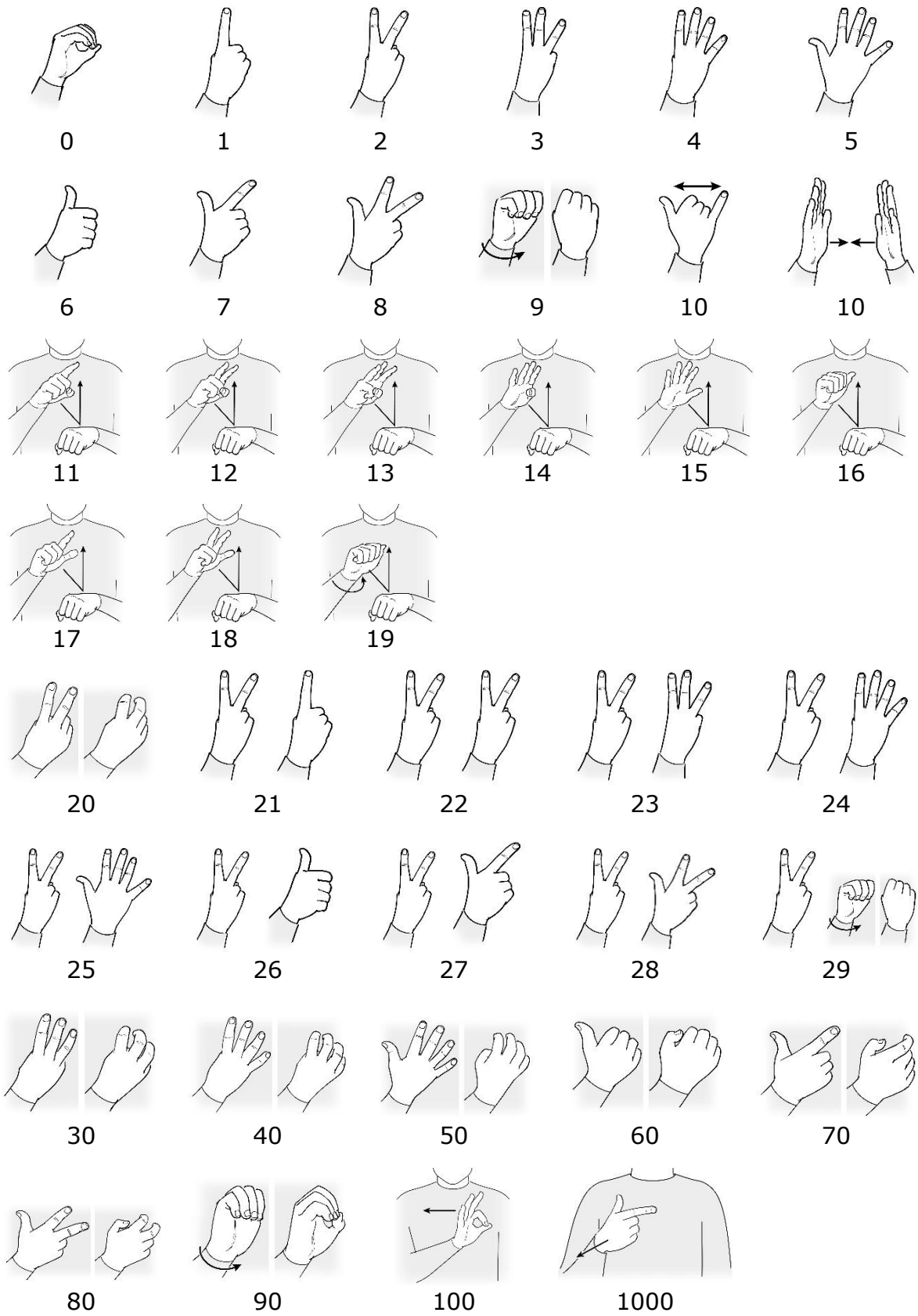

honom, henne,
sig

oss

Siffror

Handalfabetet

Aa

Bb

Cc

Dd

Ee

Ff

Gg

Hh

Ii

Jj

Kk

Ll

Mm

Nn

Oo

Pp

Qq

Rr

Ss

Tt

Uu

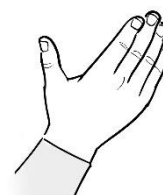
Vv

Ww

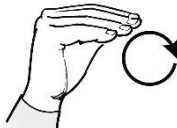
Xx

Yy

Zz

Åå

Ää

Öö

Handformer och rörelsesymboler

Flata handen

Sprethanden

Vinkelhanden

Klohanden

Knutna handen

Tumhanden

Pekfingret

Nyphanden

Måtthanden

Hållhanden

Tupphanden

Lillfingret

Flyghanden

A-handen, O-handen,
S-handen osv: Se handalfabetet.

Rörelse i pilens riktning

Cirkelformig eller elliptisk rörelse

Spelande växelvisa fingerrörelser

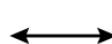
Upprepad rörelse i pilens riktning

Upprepad cirkelformig eller elliptisk rörelse

Upprepad handformsändring

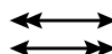
Rörelse fram och tillbaka

Spretande fingrar

Vinkande, samtidiga fingerrörelser

Växelvisa rörelser

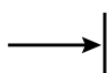
Fingrarna dras ihop

Knuten hand avslutar rörelsen

Upprepad kontakt

Distinkt rörelseslut

Etappvis förflyttning

Spiralformad rörelse

Teckenregister

(De tecken som bara finns i extraordlistorna är inte med här.)

akta, 17, 22	den, 9	gömma, 18	katt, 18
aldrig, 22	det, 9	göra, 25, 31	kisa, 26
alla, 33	din, 9	halv, 25	kloss, 18
annan, 17	din tur, 17	hammare, 12	klä av, 26
annat, 17, 30	docka, 18	hamra, 12	klä på, 26
arg, 10	dricka, 6, 9	han, 9, 22	kläder, 26
baby, 35	du, 9, 38	hej, 10	kom, 10, 22
bada, 9	duktig, 10	hej då, 10	kompis, 17
badrum, 26	duscha, 26	helg, 33	krama, 22
bajsa, 26	farfar, 35	hem, 26	kusin, 35
banan, 25	farlig, 22	hen, 9	kvinna, 35
bara, 22	farmor, 35	heter, 9	kära, 38
barn, 9	favorit, 33	hjälpa, 10	lampa, 9
barnvagn, 18	fel, 10	hon, 9	ledsen, 10
bestämma, 17	fest, 33	honom, 22	lego, 18
besök, 33	fika, 35	hoppa, 18	leka, 9
bil, 6, 9, 12	fin, 17	hund, 18	leksaker, 18
björn, 22, 26	fira, 33	hundra, 38	leva, 38
blanda, 25	flicka, 35	hungrig, 25	ligga, 9
blunda, 26	flygplan, 18	hur, 33	lika, 17
blä, 25	fredag, 33	hälsa på, 33	liten, 35
blöja, 26	frukt, 25	hämta, 10	lugn, 22
blöt, 26	fågel, 18	hög, 35	lustig, 12
bo, 22	födelsedag, 33	högt, 18	lycka, 41
bok, 18	förlåt, 17	I love you, 10	lyssna, 6, 9
boll, 9	försiktig, 17	igen, 17	låda, 18, 31
bord, 25	förskola, 26	inget, 10	låg, 35
borsta, 31	först, 17	inne, 18	låsa, 12
borsta tänderna, 26	försöka, 25	inte, 10, 22	mamma, 9
borta, 10	glad, 10	iPad, 18	man, 35
bra, 10	glass, 35	ja, 10, 38	mat, 9
bror, 9	god natt, 26	jag, 8, 9, 49	men, 22
bråttom, 25	godis, 35	jag vet inte, 10	mer, 10
busa, 17	gott, 25	jaga, 18	mikra, 25
busig, 17	grattis, 33, 38	javisst, 38	mikro, 25
bygga, 18	groda, 12	jobb, 26	min, 9
börja, 17	grupp, 17	jobba, 26	min tur, 17
cykel, 18	gubbe, 31, 35	kaffe, 31, 35	mjölk, 25
cykla, 18	gullig, 35	kaka, 25	morfar, 35
dansa, 33	gumma, 35	kalas, 33	morgon, 26
dela, 25	gunga, 18	kall, 10	mormor, 35
	gå, 9	kan, 25, 49	musik, 33

mys, 33	sand, 18	städa, 18	ute, 18
mysa, 33	se, 9	syskon, 9	vad, 17, 31
måla, 12, 18	sedan, 17	syster, 9	vagn, 38
många, 33	sitta, 9	såg, 12	vaken, 26
mätt, 25	sjunga, 18	såga, 12	vakna, 26
mössa, 26	själv, 17	såpbubblor, 18	vantar, 26
nalle, 26	självklart, 38	säng, 26	var, 17
nej, 10	sked, 25	söt, 35	varför, 33
ner, 9	skjuta (med	ta, 10, 22	varlig, 22
nu, 17	vapen), 38	tack, 10	varm, 10
ny, 33	skjuta (putta), 38	teckna, 49	varsågod, 10
när, 25, 38	sko, 9, 31	telefon, 5, 9	vart, 17
oj, 10	skola, 26	till, 41	vatten, 18
ont, 10	skynda, 25	tillsammans, 17	vem, 17
paket, 33	skönt, 10	titta, 9	vi, 17
pappa, 9	slut, 10	tittut, 18	vilka, 25
papper, 26	smutsig, 26	toalett, 10	vilken, 25
person, 35	snart, 33	trasig, 10	vill, 9, 22
pigg, 26	snigel, 22	tro, 22	vill inte, 9
pojke, 35	somna, 26	tråkig, 17	välja, 17
prova, 25	sova, 9, 22, 31	träffa, 33	vänta, 25
pussel, 18	spel, 18	trött, 26	åka, 26
putta, 38	springa, 18	tv, 18	år, 38
ramla, 18	spännande, 17	tvätta händerna,	äckligt, 25
rolig, 10, 12	stol, 25	26	älska, 10
rutschkana, 18	stopp, 10	tycka om, 8, 10	äpple, 25
rädd, 10	stor, 35	tyst, 5, 10	äta, 9
rätt, 17	strumpor, 26	tårta, 35	
samma, 17	stå, 9	upp, 5, 9	

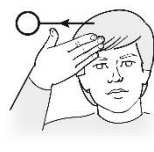
TAKK står för Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation. Vi använder tecken för att förstärka de viktigaste orden samtidigt som vi talar.

TAKK kan stärka den sociala förmågan, koncentrationen och självkänslan. TAKK kan öka intresset för att kommunicera, och ger möjlighet att kommunicera innan eller om inte talet kommer. TAKK stärker både språk- och talutvecklingen generellt och kan förebygga och minska negativa kommunikationsmönster och frustration.

Det går bra att kombinera TAKK både med vilket talat språk som helst och med annan AKK. Och händerna har du alltid med dig!

jag

kan

teckna